

Ο Προφήτης και Κριτής Σαμουήλ (+ 20 Αυγούστου)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο προφήτης Σαμουήλ, ο τελευταίος Κριτής του Ισραήλ, εμφανίστηκε στο προσκήνιο της βιβλικής ιστορίας κατά το τέλος της περιόδου των Κριτών, η οποία λόγω έλλειψης βασιλιά, «οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν Ἰσραήλ» (Κριτ. 21,25), ήταν περίοδος χαοτική με έντονη πολιτική αστάθεια και εισροή πολλών ξένων λατρευτικών στοιχείων στην ισραηλιτική θρησκεία. Ο Σαμουήλ καταγόταν από τη μικρή πόλη Ραμά, αφιερώθηκε από τη μητέρα του Άννα, που τον γέννησε ύστερα από μακρά περίοδο ατεκνίας, στο ιερό της Σηλώ το σημαντικότερο ιερό χώρο των Ισραηλιτών, επειδή εκεί φυλασσόταν η Κιβωτός της Διαθήκης, με επικεφαλής των ιερέων τον Ηλί και ανατράφηκε σύμφωνα με τη μωσαϊκή παράδοση.

Ένα βράδυ, ενώ κοιμόταν στο ιερό της Σηλώ, άκουσε τη φωνή του Θεού να τον καλεί και έτσι κλήθηκε στο αξίωμα του προφήτου. Η σκηνή αυτή θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως μια θεοφάνεια με σκοπό την κλήση του προφήτη και την αποστολή μηνύματος από το Θεό κατά τη διάρκεια νυκτερινού ονείρου, φαινόμενο συνηθισμένο για την αρχαία Ανατολή, όμως στη διήγηση του 3^{ου} κεφαλαίου του Γ' Βασιλειών, γίνεται λόγος για θεία αποκάλυψη την ώρα που ο Σαμουήλ ήταν ξύπνιος.

Ενώ με τη δράση των Κριτών ασχολείται κυρίως το βιβλίο των Κριτών με τη φυσιογνωμία του Σαμουήλ, καθώς και του προκατόχου του Ηλί, ασχολείται το βιβλίο Α' Βασιλειών, επειδή στο βιβλίο αυτό αναφέρεται η εγκαθίδρυση του θεσμού της βασιλείας στο αρχαίο Ισραήλ, εγκαθίδρυση την οποία ανέχθηκε ο Θεός, ο απόλυτος βασιλιάς του Ισραήλ και επιτέλεσε ο Σαμουήλ κατόπιν εντολής του Θεού, κρίνοντας ως πρώτο βασιλιά τον Σαούλ το γιο του Κις (Α' Βασ. 10,1-9) και όντος αυτού εν ζωή έχρισε τον Δαβίδ το γιο του Ιεσσαί ως δεύτερο βασιλιά και διάδοχο του Σαούλ (Α' Βασ. 16,1-13) επειδή ο Σαούλ είχε αποδοκιμαστεί από το Θεό (Α' Βασ. 15,1-9).

Έχοντας εγκαθιδρυθεί ο θεσμός της βασιλείας και διαχωριστεί το ηγετικό αξίωμα από το προφητικό (όσο δεν υπήρχε βασιλιάς, ο Σαμουήλ εκτός από το προφητικό ασκούσε και το ηγετικό αξίωμα) αποχώρησε από το δημόσιο βίο, αποχαιρετώντας το λαό και παραγγέλλοντας του να τηρεί τις εντολές του Θεού, χωρίς φυσικά να αποκοπεί εντελώς από αυτόν (Α' Βασ. 12,1-25), αλλά ασκούσε κριτική στις

κινήσεις του βασιλιά υπενθυμίζοντας του ότι βασιλιάς του Ισραήλ είναι ο Θεός και ο ίδιος (ο Σαμουήλ) το όργανο που χρησιμοποίησε ο Θεός για να τον κρίσει (Α' Βασ. 15,1). Οι προφύτες της Παλαιάς Διαθήκης θεωρούσαν τους εαυτούς τους ως αντίποδα της πολιτικής των βασιλέων παρά το γεγονός ότι πολλοί από αυτούς συναναστρέφονταν άμεσα με το βασιλικό Οίκο.

Ο Σαμουήλ εκτός από ηγέτης του ισραηλιτικού λαού, μέχρι την εμφάνιση του Θεσμού της βασιλείας, ήταν και προφήτης του Θεού του υψίστου. Μάλιστα η εμφάνισή του σε μια περίοδο όπου ασκείτο η νεκρομαντεία, χαρακτηριστική μορφή της ψευδοπροφητείας, (Α' Βασ. 28,4-25) και η έλλειψη οργανωμένης προφητείας, σύμφωνα με το οποίο θα διακρινόταν το ορθό από το εσφαλμένο: («*ὄρασις οὐκ ἦν διαστέλλουσα*») Α' Βασ. 3,1 συνεπάγεται την άμεση επέμβαση του Θεού στην ανάδειξη κεκλημένου προφήτη που θα μετέφερε το λόγο Του και θα ερμήνευε τις εντολές Του.

Η οργανωμένη αυτή προφητεία, σύμφωνα με το Α' Βασ. 3,1, χαρακτηρίζεται ως «*ὄραση*» δηλ. αποκάλυψη του λόγου του Θεού μέσω οράσεως. Ο προφήτης ενώ ήταν ξύπνιος, όχι σε όνειρο, δεν έβλεπε εικόνες ή παραστάσεις αλλά τον ίδιο το λόγο του Θεού. Η όραση αποτελεί μέσο μετάδοσης του προφητικού λόγου και εγκαινιάζεται από τον Κριτή και προφήτη Σαμουήλ, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως «*ὁρῶν*» ή «*βλέπων*» (Α' Βασ. 9,9), όρος ο οποίος υποδηλώνει λόγω την ιδιότητα που είχε ο Σαμουήλ να «βλέπει» και να δίνει απαντήσεις που προέρχονταν από το Θεό και όπως σχολιάζει ο Θεοδώρητος Κύρου ο Σαμουήλ ως «βλέπων» δεν ήταν ένας κοινός οραματιστής που προέλεγε τα μέλλοντα, αλλά αυτός έβλεπε με τα μάτια του πνεύματος.

Ο Σαμουήλ εκτός από «*ὁρῶν*» ή «*βλέπων*» (Α' Βασ. 9,9) αναφέρεται ως «*ὁμιλῶν*» (Α' Βασ. 3,20), όρος ο οποίος υποδηλώνει τον ομιλούντα εξ ονόματος του Θεού και αυτόν που ως αποστολή του είχε να μεταφέρει το θείο λόγο καθώς και ως «*ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ*» (Α' Βασ. 9,10) υποδηλώνοντας την ιδιαίτερη σχέση που είχε ο Σαμουήλ με το Δημιουργό του. Στο πρόσωπό του δηλ. συγκεντρώθηκαν οι προφητικοί όροι «*ὁρῶν*», «*βλέπων*», «*ὁμιλῶν*» και «*ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ*» αποδεικνύοντας έτσι την επέμβαση του Θεού ώστε να αναδειχθεί ο Σαμουήλ ως προφήτης Του και να τεθεί στην υπηρεσία Του.

Η περίοδος της προφητείας την οποία εγκαινιάζει ο Σαμουήλ στιγματίζεται από το στοιχείο της έκστασης. Ως εκστατική προφητεία που χαρακτηρίζεται η προφητεία που εξάγεται από τα χείλη του προφήτου όταν εκείνος περιέλθει σε έκσταση. Το φαινόμενο της έκστασης δεν ήταν καινοφανές για την προφητεία του αρχαίου Ισραήλ, αλλά στοιχείο κοινό για τους προφήτες των χαναναϊτικών λαών, όπου λατρευόταν ο Βάαλ.

Οι προφήτες του Βάαλ τραυματίζονταν με αιχμηρά αντικείμενα κατά τη διάρκεια μουσικής και χορών ώστε να εξάγουν άναρθρες κραυγές ενώ αυξανόταν ο ερεθισμός. Όμως οι προφήτες του αρχαίου Ισραήλ περιέρχονταν σε έκσταση όταν καταλαμβάνονταν από το πνεύμα του Θεού, το οποίο σύμφωνα με την προσέγγιση των Πατέρων της Εκκλησίας είναι το ίδιο το Άγιο Πνεύμα και εξήγγειλαν δομημένο προφητικό λόγο.

Η προφητεία της εποχής του Σαμουήλ παρουσιάζεται ως μαζικό κίνημα γνωστό ως «χορός τῶν προφητῶν» (Α' Βασ. 10,5). Οι «χοροί τῶν προφητῶν» ήταν θρησκευτικοί όμιλοι με σκοπό τη διαφύλαξη της μωσαϊκής παράδοσης με βασικά τους χαρακτηριστικά την ηγεσία από μια εξέχουσα φυσιογνωμία και την έκσταση. Επικεφαλής της ομάδας αυτής των προφητῶν ήταν ο ίδιος ο Σαμουήλ και η ομάδα – σχολή αυτή θεωρείται ως παρακαταθήκη που άφησε στο λαό του Θεού.

Ο Σαμουήλ, αφού εκπλήρωσε την αποστολή που του είχε αναθέσει ο Θεός δηλ. την εγκαθίδρυση του θεσμού της βασιλείας και τη χρήση του βασιλιά Δαυίδ ενώ ζούσε ακόμα ο Σαούλ καθώς και την εισαγωγή – οργάνωση της προφητείας, ήλθε η ώρα να αποχαιρετήσει τον επίγειο κόσμο και να αποθάνει και να ταφεί στην αυλή του στην Αρμαθαίμ έχοντας συγκεντρωμένο γύρω του ολόκληρο τον ισραηλιτικό λαό (Α' Βασ. 25,1).

Ο Σαμουήλ, όπως επιγραμματικά αναφέρει το υπόμνημα από το Συναξάρι της μνήμης του, προφήτευσε για σαράντα χρόνια και τελείωσε το προφητικό του έργο χίλια τριάντα πέντε χρόνια (1035) πριν από την έλευση του Χριστού. Η μνήμη του τιμάται την 20^η Αυγούστου.